

ἀγνή καὶ καθαρὰ ἠθικὴ ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον χωρὶς ν' ἀποβλέπη εἰς ἄλλο τι παρ' αὐτό. Τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει τὸ ὠραῖον τῶν Γάλλων ῥητόν:

Fais ce que dois, advienne que pourra.

Τὸ αὐτὸ σημαίνει τὸ ἔτι τούτου ὠραιότερον καὶ ποιητικώτερον τῆς δημοτικῆς ἡμῶν φιλολογίας δίστιχον:

Κάμε τὸ καλὸ

Καὶ ρίχ' το 'ς τὸ 'γιαλό.

Τὸ αὐτὸ τέλος ἐκφράζουσι καὶ οἱ οὐράνιοι ἐκεῖνοι λόγοι: « Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν » καὶ οἱ ἄλλοι, οὐς πολλάκις ἔτυχε ν' ἀκούσωμεν καὶ ν' ἀναγνώσωμεν διακωμωδουμένους ὑπὸ λογικῶν ζῶων ἀξίων διακωμωδῆσεων.

Ἄλλὰ δυστυχῶς τὰ ἀνωτέρω τεκμήρια ἐμφαίνουσιν οὐχὶ μόνον τὸ ἀνιδιοτελές τῆς ἠθικῆς ἀλλὰ καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, δι' οὗ πολλάκις περιβάλλεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ποσάκις τὸ ἀγαθὸν δὲν ρίπτεται κατὰ τὸ ἡμέτερον δίστιχον εἰς τὸν αἰγίγαλόν! Ποσάκις τὸ γλυκὺ δάκρυ τῆς συμπαθείας δὲν διαδέχεται ἢ πικρὰ τῆς μετανοίας ἀδημονία! Ἄλλὰ πόσον ἀφ' ἑτέρου σπανίως καὶ τὸ ἀγαθὸν προσφέρεται ἄνευ ἰδιοτελείας καὶ ἄνευ ὀπισθοβουλίας (arrêre — pensée)! Πόσον σπανίως ἢ ἀριστερὰ χεὶρ ἀγνοεῖ τὴν εὐεργεσίαν τῆς δεξιᾶς καὶ ἐν γένει πόσον δυσκόλως δύναται νὰ συναπαντήσῃ καθαρὰ εὐεργεσία μετὰ καθαρᾶς εὐγνωμοσύνης! Ταῦτα εἶνε ἀλήθειαι βεβαίως πασιγνώστοι, ἀλλ' ὀλίγοι, πιστεύομεν, παρ' ἡμῖν ἀνέγνωσαν ἐσχάτως ἐν τῇ *Revue politique et littéraire* (τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1882) τὸ ὠραῖον ἐν πεζῷ λόγῳ ποιημάτων τοῦ Ivan Tourguénef, τὸ διατυποῦν χαριέστατα τὴν περὶ τῆς ὀλοῦτος ἀλήθειαν δι' ὠραίου τινὸς διδακτικοῦ μυθεύματος, ὅπερ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ φιλάτου « Ἀττικοῦ Μουσείου » δημοσιεύομεν κατωτέρω ἐν πιστῇ μεταφράσει, εὐχόμενοι ἵνα καὶ παρ' ἡμῖν ἀναφανῆ πως δαψιλεστέρα ἢ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον μυθευματικῆ τῶν τοιούτων ἠθικῶν ἔννοιῶν παράστασις.

« Η ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΓΑΘΩ ΘΕΩ ΕΟΡΤΗ

» Ἡμέραν τινὰ ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἀγαθὸν Θεὸν νὰ τελέσῃ ἑορτὴν ἐν τῷ κυανῷ αὐτοῦ ἀνακτόρῳ.

» Πᾶσαι δ' αἱ ἀρεταὶ προσεκλήθησαν, αἱ ἀρεταὶ μόναι· οἱ ἄνδρες δὲν προσεκλήθησαν, ἀλλὰ μόνον αἱ γυναῖκες.

» Παρεγένοντο δὲ πολλαὶ ἀρεταί, μεγάλαι καὶ μικραί. Αἱ μικραὶ ἀρεταὶ ἦσαν τερπνότεραι καὶ συμποτικώτεραι τῶν μεγάλων, ἀλλὰ πᾶσαι ἐφαίνοντο πολὺ εὐηρεστήμεναι καὶ διελέγοντο φιλοφρόνως πρὸς ἀλλήλας, ὡς ἀρμόζει εἰς πρόσωπα πεφιλημένα καὶ δὴ συγγενῆ.

» Ἄλλ' αἰφνης ὁ Θεὸς παρατηρεῖ δύο περικαλλεῖς δεσποίνας φαινομένας ἀγνώστους πρὸς ἀλλήλας. Ὁ οἰκοδεσπότης ἔλαβε τὴν ἑτέραν τούτων τῶν δεσποινῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τὴν προσήγαγε πρὸς τὴν ἄλλην.

» — Ἡ Εὐεργεσία, εἶπεν ἀποβλέπων πρὸς τὴν πρώτην. — Ἡ Εὐγνωμοσύνη, προσέθηκε δεικνύων τὴν ἄλλην.

» Αἱ δύο ἀρεταὶ ἐξεπλάγησαν ἀμυθῆτως: ἐξ ὅτου ὁ

κόσμος εἶνε κόσμος, καὶ ἦτο ἕκτοτε χρόνος πολὺς, συνηντῶντο κατὰ πρῶτον ἐκεῖ! »

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Ἰανουαρίου 1883.

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Ἐχουσι καὶ οἱ νεκροὶ τὴν ἑορτὴν τῶν! Οἱ ζῶντες, οἱ τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου εἰσέτι ἀγωνιζόμενοι, καὶ τῶν τέρψεων αὐτοῦ ἀπλήστως ἀπολαύοντες, ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων, ἀφιερῶσι καὶ μίαν εἰς τοὺς νεκροὺς ἡμέραν. Ἡ παγερὰ λήθη ἦν ἀναγκαίως ὁ χρόνος συνεπιφέρει, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνασύρει ἀπὸ τῶν τάφων τὴν μέλαιναν σκιάν τῆς, καὶ οἱ σιγηλοὶ ἐκεῖνοι οἰκίσκοι μεταβάλλονται εἰς βωμοὺς λατρείας πρὸς τὰς ἀποπτᾶσας ψυχάς.

Τοιαύτη ἑορτὴ τελεῖται καὶ ἐν Παρισίοις τὴν πρώτην Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους. Ἡ πόλις τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ κατ' ἐξοχὴν λάτρις τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἡδονῆς, τὴν ἡμέραν ἐκείνην συρρέει σύσσωμος εἰς τὰ κοιμητήρια, ὅπου ὁ θόρυβος τῆς ζωῆς διαλύει τὴν σιγὴν τοῦ θανάτου. Ἄνθη καὶ δάκρυα εἰσὶ πανταχοῦ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ μόνα δῶρα ἅτινα οἱ ζῶντες ἔχουσι διὰ τοὺς νεκροὺς. Καὶ καλύπτουσι λοιπὸν δι' ἀνθῶν τοὺς προσφιλεῖς τῶν τάφους, καὶ κλίνουσι ἐκεῖ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὸ γόνυ, καὶ θρηνοῦσιν... ἰδοῦ... ἐκεῖ δύστηνος μήτηρ μονογενὲς τέκνον τῆς, πέραν ταλαίπωρος ἀδελφὸς τρυφερὰν ἀδελφὴν του, ἀλλαχοῦ ἀπωρφανισμένος υἱὸς λατρευτὸν πατέρα. Ἐπὶ παντὸς τάφου ἢ αὐτῆ ἀνελίσσεται σκηνὴ σπαρακτικὴ καὶ ἁγία.

Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσιν εἴκοσι περίπου κοιμητήρια· ἀλλὰ τρία εἰσὶ τὰ εὐρύτερα καὶ μᾶλλον ὀνομαστά διὰ τὸν πλοῦτον τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων μνημείων. Καὶ μεταξύ τῶν τριῶν τούτων διακρίνεται τὸ τοῦ père Lachaise οὐχὶ μόνον ὡς τὸ μέγιστον, ἀλλὰ καὶ ὡς περικλειὸν τοὺς τάφους πλείστων περιφανῶν τῆς Γαλλίας τέκνων· δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ τεθαμμένη ἅπαντα σχεδὸν ἢ παρελθοῦσα φιλολογικὴ, πρὸ πάντων, τῆς Γαλλίας δόξα. Εἰς ἕκαστον βῆμα καὶ ἐν ἀναγινώσκῃ τις μέγα ὄνομα, καὶ σταματᾷ ἀναπολῶν τὰ ἔργα τῆς ἐκεῖ περικλειομένης κόνεως. Μολιέρως, Ῥακίνας, Βαλζάκ, Βερανζέρος, Σκριβ, Λαχάρπ, Δελλίλ... ὅποιον σύμπλεγμα εὐκλεῶν ὀνομάτων! Ἄλλ' εἰς κατ' ἐξοχὴν τάφος

mes chers amis quand je mourrai
plantez un saule au cimetière.

ἐλκύει συμπαθῆ τὰ βλέμματα. Τίς δὲν ἠγάπησε τὸν Μυσοῆ; Ἐκοιμήθης ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ἰτέας του. Ὁ πόθος του ἐξεπληρώθη.

Ἡ δοῦσα ἀφορμὴν εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας εἰκὼν παριστᾷ γωνίαν τινὰ ἐνὸς τῶν παρισινῶν κοιμητηρίων, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν νεκρῶν. ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ